

॥ औपासनम् ॥

आचमनम्।

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणायामः।

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा + श्री-परमेश्वर प्रीत्यर्थं प्रातः (सायम्) औपासनं
तण्डुलैर्होष्यामि। प्रातः (सायम्) औपासनं तण्डुलैर्होष्यामि।

अप उपस्पृश्य।

भूर्भुवःसुवरोमित्यग्निं प्रतिष्ठाप्य।

अग्निमिध्वा। [समिधं हुत्वा]

अग्निं प्रज्वाल्य।

प्राक् तोयं निधाय। अक्षतैः सह।

॥ परिषेचनम् ॥

अदितेऽनुमन्यस्व। अनुमतेऽनुमन्यस्व। सरस्वतेऽनुमन्यस्व। देवं सवितुः प्रसुवा।

॥ ध्यानम् ॥

चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तांसो अस्य। त्रिधा बद्धो वृषभो रौरवीति
महो देवो मर्त्यां आर्विवेश॥

एष हि देवः प्रदिशोऽनु सर्वाः पूर्वा हि जातः स उ गर्भे अन्तः। स विजायमानः स
जनिष्यमाणः प्रत्यङ्मुखोऽस्तिष्ठति विश्वतोमुखः॥

प्राङ्मुखो देव हे अग्ने मम अभिमुखो भव॥

॥ अग्न्यलङ्करणम् ॥

इन्द्राय नमः। अग्नये नमः। यमाय नमः। निर्ऋतये नमः। वरुणाय नमः। वायवे नमः।
सोमाय नमः। ईशानाय नमः।

अग्नये नमः।

आत्मने नमः। सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः॥

॥ होमः ॥

होष्यामि। [समिधं हुत्वा]

जुहुधि। [पत्या वक्तव्यम्]

इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्यपा९ सुरे॥ कृष्ण कृष्ण कृष्ण॥

[प्रातः] सूर्याय स्वाहा॥ सूर्याय इदं न मम।

[सायम्] अग्नये स्वाहा॥ अग्नये इदं न मम।

अग्नये॑ स्विष्टकृते स्वाहा॥ अग्नये॑ स्विष्टकृते इदं न मम।

यत्र वेत्थ वनस्पते देवानां गुह्या नामानि। तत्र हव्यानि गामय स्वाहा॥ [समिधं हुत्वा]
प्रजापतय इदं न मम।

॥ परिषेचनम् ॥

[अग्निं परिषिञ्चति।] अदितेऽन्वमं३स्थाः। अनुमतेऽन्वमं३स्थाः। सरस्वतेऽन्वमं३स्थाः। देवं सवितुः प्रासावीः।

॥ अनाज्ञातादि जपः ॥

प्रातरौपासन (सायमौपासन) साद्गुण्यार्थम् अनाज्ञातादि महामन्त्रजपं करिष्ये।

अनाज्ञातं यदाज्ञातम्। यज्ञस्य क्रियते मिथुं। अग्ने तदस्य कल्पय। त्व९ हि वेत्थ यथातथम्।

पुरुषसम्मितो यज्ञः। यज्ञः पुरुषसम्मितः। अग्ने तदस्य कल्पय। त्व९ हि वेत्थ यथातथम्।

यत्पाकत्रा मनसा दीनदक्षा न। यज्ञस्य मन्वते मर्तासः। अग्निष्टद्धोता॑ क्रतुविद्विजानन्।
यजिष्ठो देवा९ ऋतुशो यजाति॥

कृष्ण कृष्ण कृष्ण॥

स्वाहा॥ [समिधं हुत्वा]

॥ उपस्थानम् ॥

अग्ने नयं सुपथां राये अस्मान्। विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्। युयोध्यंस्मङ्गुहराणमेनः। भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम।

प्र वः शुक्राय भानवे भरध्वम्। हव्यं मतिं चाग्नये सुपूतम्॥ यो दैव्यानि मानुषा जनूँषि। अन्तर्विश्वानि विद्वन्ना जिगाति॥

अच्छा गिरौ मृतयो देवयन्ताः। अग्निं यन्ति द्रविणं भिक्षमाणाः। सुसन्दशं सुप्रतीकं स्वश्चम्। हव्यवाहमरतिं मानुषाणाम्॥

अग्ने त्वमस्मद्युयोध्यमीवाः। अनग्नित्रा अभ्यमन्त कृष्टीः। पुनरस्मभ्यं सुविताय देव। क्षां विश्वेभिरजरैर्भिर्यजत्र॥

अग्ने त्वं पारया नव्यो अस्मान्। स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा। पूश्च पृथ्वी बहुला न उर्वी। भवां तोकाय तनयाय शं योः॥

प्र कारवो मनना वच्यमानाः। देवद्रीचीं नयथ देवयन्तः। दक्षिणावाङ्मजिनी प्राच्येति। हविर्भरन्त्यग्नये घृताची॥

सकृते अग्ने नमः। द्विस्ते नमः। त्रिस्ते नमः। चतुस्ते नमः। पञ्चकृत्वस्ते नमः। दशकृत्वस्ते नमः। शतकृत्वस्ते नमः। आसहस्रकृत्वस्ते नमः। अपरिमितकृत्वस्ते नमः। नमस्ते अस्तु मा मां हिंसीः॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये।

नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः॥

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे।

स्वर्गापवर्गरूपाय यज्ञेशाय नमो नमः॥

यज्ञेशाच्युत गोविन्द माधवानन्त केशव।

कृष्ण विष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोऽस्तु ते॥

वैश्वानराय विद्वहे लालीलाय धीमहि।

तन्नो अग्निः प्रचोदयात्॥

अग्नये नमः। मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं हुताशन। यद्धुतं तु मया देव परिपूर्णं तदस्तु ते॥

प्रायश्चित्तान्यशेषाणि तपःकर्मात्मकानि वै। यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणं परम्॥ कृष्ण
(१२)॥

अभिवादये + नमस्कारः॥

॥ रक्षा ॥

बृहत्सामं क्षत्रभृद्वृद्ध वृष्णिं त्रिष्टुभौजः शुभितमुग्रवीरम्। इन्द्रस्तोमेन पञ्चदशेन मध्यमिदं
वातेन सगरेण रक्ष॥

दशास्यां पुत्राना धेहि पतिमेकादशं कृधि॥

॥ समर्पणम् ॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
नारायणायेति समर्पयामि॥

आचमनम्।